

много употребљава гријање нафтом (сл. бр. 1). Предност гријања нафтом је у томе, да је лакше послуживати котлоу, а и поступак је чистији, регулација је једноставнија, а котлоу је у врло кратко вријеме спреман за рад. Отпада прах (згура) и пепео. Ради тога се планира ложиште с нафтом и кад су трошкови нешто већи него код ложења угљеном. Отпада и бункер за угаљ.

На што морамо пазити, кад планирамо котловнице? Пред котлом и иза њега мора бити довољно простора, да се котлоу може очистити. Морамо се држати свих прописа о инспекцији парних котлова, прописа о расвјети и прозрачивању котловнице и о сигурности за вријеме погона. Врата котловнице морају бити на таквом мјесту, да ложац у случају опасности може изаћи. Простор треба тако планирати, да котловницу можемо касније и проширити. Ваља мислити на простор, гдје се налази уређај за чишћење воде и црпалке за напајање. То мора бити у близини ложаца, да лакше контролира све апарате, који су под његовим надзором.

Од модерне опреме котловнице тражи се велики економски учинак, који је могућ само ако гориво сагорјева с најмање губитка. Каквоћа изгарања увелике зависи о врсти горива и о начину ложења. Ако у котлу монтирамо предгријач за воду (еконотерм) и прегријач за пару, повисује се учинак за 6—8%. Код котла морамо и на то пазити, да израбимо суху пару, најбоље прегријану пару. Важно је, да монтирамо све мјераће инструменте, као што термометар за плинове, контролор за дим, мјерило за вентилацију, пару и воду за вапајање. Изолација парног котла и пароводних цијеви мора бити правилно и савјесно проведена. Притом се не смије штеђети. У модерној котловници морамо имати све могућности за лако и сигурно послуживање, јер о томе зависи економски учинак.

На крају ћу споменути, да у највећим мљекарима у великим градовима употребљавају т. зв. стрмоцијевне-водоцијевне парне котлове, који имају систем од мањег или већег броја окомитих цијеви, које се пуне водом, а њу грију извана плиними. Воду за најажање тих котлова треба претходно омекшати.

Инж. Мома Стамболић, Крањ

О ПРОИЗВОДНОЈ ЦИЈЕНИ 1 ЛИТРЕ МЛИЈЕКА

Рентабилност производње млијека врло је важно питање. Оно занима произвођаче млијека, а исто тако све оне, који се баве унапређењем сточарства, па откупна подuzeћа-мљекаре и потрошаче. Потрошаче интересира прије свега продајна цијена свјежега млијека. Мљекаре су на томе заинтересирани, јер је откупна цијена један од врло важних фактора за унапређење производње млијека, односно стимуланс производње млијека за трг. Пракса задњих година у Словенији је показала, да су све оне мљекаре, које су плаћале млијеко по цијенама, које одговарају производним трошковима, постигле лијепе успјехе. Споменуто само неке: Птуј, Мурска Собота, Крањ, Шкофја Лока и друге. Поред других фактора (довољне количине сточне хране, селекције, веће продуктивности крава), свакако је откупна цијена утјецала, да су сва већа индустријска мјеста Словеније преко зиме 1955/56 имала довољне количине млијека, нека депаче и у сувишку.

Покушајмо да дођемо до производне цијене 1 литре млијека за краву 500 кг, која даје 2100 лит млијека са 3,5% масти, односно 7 лит млијека на дан. Таква крава мора да има у дневном оброку слиједеће количине храњивих твари:

пробављивих бјеланчевина	65 дкг
шкорбне вриједности	475 дкг
сухе твари	11—14 кг

Дневни оброк могли бисмо саставити на овај начин:

	сухе твари	пробављ. бјеланч.	шкорб. вриј.
10 кг лив. сијена	8,50	45	340
2 кг сијена црвене дјетелине	1,70	20	80
3 кг зобене сламе	2,55	3	54
Укупно:	12,75	68	474

Горњи оброк одговара производњи 7 литара млијека на дан. Он ће бити основа за калкулацију производне цијене 1 литре млијека. На подручју Задружне млекарне Крањ та би калкулација изгледала овако:

крава 500 кг са 2100 лит млијека 3,5% масти, вриједности 60.000 Дин.

I. Производни Трошкови

а) храна и стеља:

4400 кг лив. сијена (12 кг на дан)	а 6 Дин	26.400.—
1100 кг зоб. сламе (3 кг на дан)	а 2 Дин	2.200.—
1000 кг сламе за стељу	а 2 Дин	2.000.—
	Дин	30.600.—

б) Амортизација:

краве-10% вриједности	6.000.—
стаје 1,000,000 : 50	2.000.—

10

сјечке и електр. мотора 200.000 : 10	2.000.—
--------------------------------------	---------

10

в) Остали трошкови:

осигурање краве:	1000.—
осигурање стаје	250.—
припуст	300.—
разни лијекови	300.—
електрика	500.—
	2350.—
	2.350.—

г) рад: 500×365

10

Укупни трошкови: 61.200.—

II. Приходи

40 кг теле а 70 Дин	2.800.—	
120 q гноја а 100 Дин	12.000.—	
30 кг прираста а 80 Дин	2.400.—	
	<hr/>	
	Укупно:	17.200.—
2100 лит млијека а 23 Дин		48.300.—
	<hr/>	
	Укупни приходи:	65.500.—
	трошкови:	61.200.—
	<hr/>	
	добит: Дин.	4.300.—
рентабилност (P):	$\frac{4.300 \times 100}{61.200}$	= 7,02%

До производне цијене 1 литре млијека можемо доћи на два начина:

I начин: ако од укупних трошкова одуземо споредне производе и остатак раздијелимо с количином млијека

$$61.200 - 17.200 = 44.000 : 2.100 = 20,90 \text{ Дин.}$$

II. начин: ако производ укупних трошкова и вриједности млијека раздијелимо с укупним приходом и резултат раздијелимо с количином млијека. Резултат је реалнији од првога начина.

$$\frac{61.200 \times 48.300}{65.500} : 2100 = 21,48 \text{ Дин.}$$

У калкулацији смо рачунали цијену сточне хране произведене на самом господарству. Амортизација је обрачуната у цјелини, јер је разлика између клаоничне вриједности и вриједности краве приказана као прираст (60.000 Дин. вриједност краве — 24.000 Дин вриједност прираста = 36.000 клаонична вриједност).

Вриједност рада је обрачуната бар као рад неквалифицираног радника у индустрији са соц. осигурањем, рачунајући на 1 кравара 10 крава.

Вриједност телета је обрачуната 50% од прометне вриједности (140 Дин), јер теле до 14 дана нема прометне и упорабне вриједности, т.ј. није способно за клање.

На основу предње калкулације*) можемо закључити, да откупна цијена млијека мора бити бар 22—23 динара, односно за 3,2% масти бар 20—22 динара.

Задружна млекара Крањ плаћала је млијеко у зимским мјесецима 23 Дин за 3,2% масти. Произвођачу се плаћало млијеко по квалитети од 22—26 динара, а то је свакако била стимулативна цијена. Откупљене количине млијека у зимским мјесецима јасно говоре, да је политика млекаре и сточарске службе била правилна. Тако је

* Опаска уредништва. Ова калкулација се односи на произвођу на сељ. господарству. Производи трошкови млијека на пољ. добрима су већи, јер к томе долазе управни и производни трошкови, а амортизација краве је већа, јер се краћи период искоришћује.

млекара на пр. у мјесецу ожујку 1956. год. имала 1400 лит млијека више него истог мјесеца год. 1955., премда је ради рејонизације изгубила 4 земљорадничке задруге, од којих је добивала цца 1200 литара млијека на дан.

На крају морамо истакнути, да за рентабилну производњу млијека произвођач мора повећати производњу млијека и побољшати квалитету. Господарски рачун показат ће, да се све добро исплати.

Инж. Душан Витковић, Београд

МЕСТО И ПОЛОЖАЈ МЛЕКАРА У САВЕЗНОМ ДРУШТВЕНОМ ПЛАНУ ЗА 1956 Г.

Савезни друштвени план за 1956 годину дао је опште смернице за развитак читаве народне привреде па и млекарства. Место и положај млекара у друштвеном плану може се посматрати углавном са два основна становишта:

- 1) Утицај прописа о економским инструментима и мерама на економско-финансиско пословање млекара и
- 2) Систем и начин улагања инвестиција за унапређење млекарске индустрије (реконструкције и новоградње) у току 1956 године.

У погледу примене прописа о економским инструментима овај Друштвени план је увео извесне новине у односу на протекле планове. Основна карактеристика плана огледа се у томе што је извршена подела постојећих млекара на посебне категорије према природи основне делатности. Све млекарске привредне организације разврстане су у три категорије:

- а) конзумне (услугне млекаре)
- б) задружне млекаре и
- в) остале млекаре које имају карактер индустриског предузећа.

Највеће измене у плану за 1956 г. односе се баш на конзумне млекаре које су од 1 Јануара о. г. постале комунална предузећа*).

Тиме је по први пут положај и место конзумних млекара у народној привреди јасно регулисан и формално-правним прописом. Посебно је питање, како ће се ова законска одредба практично одразити на пословање конзумних млекара. Засад је јасно да се конзумне млекаре имају једнообразно третирати на читавој територији ФНРЈ и да више не може бити сумње о томе јесу ли конзумне млекаре трговинска или индустриска предузећа, пољопривредне или задружне организације или пак установе са самосталним финансирањем.

Овом Уредбом отклоњена је свака могућност двосмисленог тумачења или неједнаке примене прописа о економским инструментима или других привредних мера које се односе на конзумне млекаре.

* Уредба о изменама и допунама Уредбе о расподели укупног прихода привредних организација (Службени лист ФНРЈ бр. 10/56).